

RECHTBANK DEN HAAG

TEAM HANDEL

Zitting hebben:

rechters: mrs. J.W. Bockwinkel, R.C. Hartendorp en M.J. van Cleef-Metsaars
griffier: T. Heikens (niet ter zitting aanwezig)

ZITTING MEERVOUDIGE KAMER
gehouden op maandag 15 augustus 2016 om 09:30 uur

in de zaak met **zaak-/rolnummer C/09/499763 / HA ZA 15 - 1273** van:

1. de stichting **STICHTING COMITÉ N65 ONDERGRONDS HELVOIRT**,
gevestigd te Helvoirt,
2. de stichting **STICHTING KLAOR LOCH MAASTRICHT**,
gevestigd te Maastricht,
3. de stichting **STICHTING STOP LUCHTVERONTREINIGING UTRECHT**,
gevestigd te Utrecht,
4. de vereniging met volledige rechtsbevoegdheid **BELANGENVERENIGING BEWONERS HUDSONLAAN TE EINDHOVEN**,
gevestigd te Eindhoven,
eiseressen,
advocaat: mr. G.C.W. baron van der Feltz en mr. M.G. Nielen te Den Haag,

TEGEN

DE STAAT DER NEDERLANDEN (Ministerie van Infrastructuur en Milieu),
zetelende te Den Haag,
gedaagde,
advocaat: mr. E.H.P. Brans en mr. R.D. Reinders te Den Haag.

rolverrichtingen/
aantekeningen
betreffende het
verdere verloop
van het geding:

- **De comparitie is gesloten.**
- **Vonnis is bepaald op 28 september 2016.**

PROCES-VERBAAL van de comparitie van partijen, bepaald bij ambtshalve beschikking van 27 mei 2016 op heden.

Verschenen zijn:

- namens eiseressen: dhr. C.B.A. Spil (voorzitter van Stichting Comité N65 Ondergronds Helvoirt en vertegenwoordiger van de overige eiseressen), bijgestaan door de advocaten voornoemd;
- namens gedaagde: dhr. M. de Hoop (jurist), dhr. J. Pikkermaat (jurist), dhr. Naarding (Afdeling Luchtkwaliteit) en mw. J. de Haan (jurist), bijgestaan door de advocaten voornoemd.

De rechtbank maakt melding van de ontvangst van de volgende stukken:

- de akte houdende producties, met producties 6 tot en met 10, van de zijde van eiseressen van 27 juni 2016;
- het e-mailbericht van de griffier van deze rechtbank van 15 juli 2016, met daarin het verzoek aan de Staat om een reactie op de akte houdende producties van eiseressen;
- de brief van de zijde van de Staat van 2 augustus 2016, met een reactie op de akte houdende producties van eiseressen; en
- de brief van de zijde van eiseressen van 10 augustus 2016, met een afschrift van de volledige versie van productie 9d bij dagvaarding.

Deze stukken zijn partijen genoegzaam bekend en maken thans deel uit van het griffiedossier.

Partijen bepleiten hun zaak aan de hand van pleitnota's die deel uitmaken van het procesdossier. Partijen blijven bij hetgeen in de processtukken is medegedeeld en verklaren in aanvulling daarop – en op de zojuist genoemde pleitnotities –, samengevat, het navolgende.

Van de zijde van **eiseressen** is het volgende verklaard:

- Wij zijn het – kort gezegd – niet eens met de invulling en toepassing door de Staat van de richtlijn. Die richtlijn is weliswaar juist geïmplementeerd (de tekst is vrijwel letterlijk de in de Nederlandse regelgeving opgenomen), maar de Staat hanteert met – vooral – het blootstellingscriterium (maar ook het toepasbaarheidsbeginsel) een onjuiste maatstaf voor het meten van de luchtkwaliteit. Ook op locaties waar het publiek gewoonlijk niet komt, moet worden gemeten. Alleen daar waar toegang in het algemeen van overheidswege is verboden (“verboden toegang”) is daarvan uitgezonderd. In feite gebruikt de Staat de macro-toetsingen uit Bijlage III onder B nu ten onrechte ook op micro-niveau. Als de Staat de metingen zou verrichten zonder toepassing van het blootstellingscriterium, dan zou het hele NSL “rood kleuren”.
- Het klopt dat de “en/of”- discussie nu van tafel is. Niettemin zijn de inhoudelijke argumenten op dit punt nog van belang waar het relevant is voor de discussie over het blootstellingscriterium.
- U vraagt op welke locaties de meetpunten in onze visie onjuist zijn gelegen of ontbreken. Wij hebben rondom Helvoirt op 4 locaties de luchtkwaliteit gemeten. Uit de door ons gebruikte rekenmethodiek (CARII) volgt dat de normen worden overschreden als je rekent met een afstand van 10 meter van de wegrand. Wij verwijzen naar productie 10e bij de dagvaarding. Deze en andere stukken zijn ook in de procedure bij de ABRS ingebracht, maar deze zijn niet inhoudelijk beoordeeld omdat wij niet-ontvankelijk zijn verklaard.
- Wij menen dat onze vorderingen bij de burgerlijke rechter ontvankelijk zijn. In deze zaak gaat het om een algemeen onrechtmatig handelen van de Staat, het aan de kaak stellen van de algemene toepassing van het blootstellingscriterium voor het meten van de luchtkwaliteit. De uitspraken van de ABRS over de toepassing van het blootstellingscriterium of het toepasbaarheidsbeginsel zien niet op algemeen onrechtmatig handelen, maar op andere materie zoals de toepassing van het criterium bij concrete ruimtelijke projecten. Om deze reden hoeft dan ook niet geconcretiseerd te worden op welke locaties niet in overeenstemming met de regels gemeten wordt. Bovendien zijn wij het inhoudelijk niet eens met de ABRS en zien graag dat uw rechtbank op dit onderwerp een beslissing geeft.
- De vordering moet zo worden gelezen dat het toepasbaarheidsbeginsel en het blootstellingscriterium wel degelijk onderdeel zijn van de gevraagde beslissing, en dat daarmee ook uitleg en toepassing van die beginselen nodig is.

- In reactie op hetgeen de Staat heeft aangevoerd over artikel 13 van de Richtlijn: Uit de voorbereiding van de Richtlijn (productie 9A bij dagvaarding) volgt dat het Amendement (**ba**) niet door het Parlement is geaccepteerd. In deze dikgedrukte tekst is het blootstellingscriterium tot uitdrukking gebracht. Nu dit amendement is afgewezen, is het blootstellingscriterium derhalve ook afgewezen. Dat betekent dat de door de Staat bedoelde tekst het ook niet is geworden. Daar kan dus geen betekenis aan toekomen.
- De Stichting Kloar Loch Maastricht is wel degelijk ontvankelijk. In haar statuten staat (artikel 2 lid 2) dat de stichting haar doel tracht te verwezenlijken "onder meer" door het instellen van rechtsmiddelen besluiten e.d. in de stad en regio Maastricht en omstreken.

Van de zijde van **gedaagde** is het volgende verklaard:

- De door eiseressen genoemde productie 10e bij de dagvaarding (met daarin de gestelde metingen) wordt door de Staat betwist. Er worden bepaalde veronderstellingen gehanteerd, die de Staat niet kan checken. Bovendien wordt thans gerekend met een ander rekenmodel (niet met de genoemde CARII-methodiek), namelijk met de NSL-rekentool.
- De Staat blijft bij zijn standpunt dat eiseressen niet-ontvankelijk zijn en dat de vorderingen niet bij de burgerlijke rechter kunnen worden ingesteld. Eiseressen, of hun leden of belanghebbenden, kunnen op elk moment een verzoek om handhaving doen om een strijdige situatie ongedaan te maken. Tegen de afwijzing van een dergelijk verzoek kunnen zij in beroep bij de bestuursrechter en binnen die procedure kunnen zij de toepassing van het blootstellingscriterium aanvechten. Het handhavingsverzoek moet een concreet verzoek betreffen ten aanzien van punten waar (volgens eiseressen) ten onrechte niet 10 meter van de wegrand wordt gemeten of punten waar grenswaarden worden overschreden. Dit verzoek kan te allen tijde worden gedaan, ook bij de Staat. Verder verdient opmerking dat inmiddels in een ander traject – namelijk de Blankenburg-verbinding – door een kantoorgenoot van de advocaten van eiseressen beroep is ingesteld bij de ABRS aangaande de luchtkwaliteit. In die procedure zijn door de kantoorgenoot van de advocaten van eiseressen inhoudelijk exact dezelfde argumenten aangedragen om het blootstellingscriterium bij de ARBS aan te vechten. Daarmee is duidelijk dat eiseressen op dit onderwerp wel degelijk terecht kunnen bij de bestuursrechter. Maar ook via andere wegen hebben zij voor dit onderwerp toegang tot de bestuursrechter: b.v. op het moment dat besluitvorming, zoals het racébesluit, plaatsvindt over het project voor de ondergrondse tunnel bij de N65 (de startbeslissing is nog geen appellabel besluit).
- Opgemerkt wordt dat de vordering in het petitum vrij beperkt is geformuleerd en zich beperkt tot de meting van de luchtkwaliteit binnen tien meter van de wegrand. Ook in het lichaam van de dagvaarding wordt hierop de nadruk gelegd. De vraag is dan ook of eiseressen wel enige beslissing vragen over het toepasbaarheidsbeginsel en het blootstellingscriterium en of het debat over bemonsteringspunten in natuurgebieden en akkerlanden niet relevantie mist. Met betrekking tot de totstandkomingsgeschiedenis van de Richtlijn merkt de Staat het volgende op: de verschillende amendementen zijn met elkaar verweven. Er is wél een koppeling gemaakt tussen de Bijlage III en artikel 13 en artikel 23. Uiteindelijk is in artikel 13 niet verwezen naar de losse onderdelen van Bijlage III (dus niet verwezen naar onderdeel A, B en C), maar in het algemeen naar Bijlage III. Het blijft een samenspel tussen macro- en micro-regels.

Het voorgaande is een verkorte en zakelijke weergave van wat partijen hebben verklaard. Herhalingen van in de stukken opgenomen standpunten zijn niet steeds opgenomen. Voor zover partijen niets anders hebben verklaard, blijven zij bij hun in de stukken opgenomen standpunten.

De rechtbank heeft het proces-verbaal opgemaakt buiten aanwezigheid van partijen, dit met hun instemming. Partijen worden in de gelegenheid gesteld om binnen een week na ontvangst van dit proces-verbaal eventuele aanvullingen of correcties op de inhoud bij brief kenbaar te maken, met dien verstande dat de brief geen nieuwe feiten en standpunten mag bevatten en dat de brief in beginsel niet zal leiden tot aanpassing van het proces-verbaal, maar bij de stukken zal worden gevoegd met vermelding in het vonnis van de ontvangst daarvan.

Hierna wordt de comparitie van partijen gesloten en wordt vonnis bepaald op 28 september 2016.

WAARVAN PROCES-VERBAAL

**De griffier buiten staat zijnde
mede te ondertekenen**

Voor ~~giffier~~ afschrift

16 AUG. 2016

De griffier,

M. Kuisiepc